

Sukunimi

(painokirjaimin)

**Ennakoaineistoon perustuva koe
OSIO 1A**

Etunimet

Malli^o

(painokirjaimin)

Henkilö-
tunnus

pv	kk	v	Tunnus
----	----	---	--------

OSIO 1A: Väitelauseet (0–18 p.)

Vastaa seuraaviin väittämäkysymyksiin ennakoaineiston pohjalta. Onko väittämä oikein (O) vai väärin (V)? Vastaa merkitsemällä rasti (X) O- tai V-sarakkeeseen.

Oikein vastatusta vastausvaihtoehdosta saa yhden (1) pisteen ja väärä vastaus vähentää yhden (-1) pisteen. Vastaamatta jättäminen ei vähennä pisteitä. Osion minimipistemäärä on nolla (0) pistettä.

Onko väittämä oikein (O) vai väärin (V)? Vastaa merkitsemällä rasti (X) O- tai V-sarakkeeseen.		O	V
1A.1	Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat olleet perusvastuultaan julkista toimintaa, eikä tähän ole poliittisesti haluttu suunnanmuutosta.		X
1A.2	Asiakastyötä tekevät sosiaalityöntekijät eivät juurikaan saa työssään tietoa rakenteellisen tason ongelmista, mikä vaikeuttaa vaikuttamistyötä.		X
1A.3	Mediavaikuttamiseen liittyvät lojaliteettiristiriidat työyhteisön, ammatillisuuden ja asiakkaiden välillä ovat esimerkkejä ammatillis-eettisellä tasolla ilmenevistä mediavaikuttamisen esteistä.	X	
1A.4	Managerialismin ja uuden julkishallinnan periaatteet ohjaavat sosiaalityön byrokraatiatyön käytäntöjä.	X	
1A.5	Ranta-Tyrkön mukaan meneillään olevien kriisien ratkaisemisessa tarvitaan pääsääntöisesti globaalisti kestäviä ratkaisumalleja paikallisten ratkaisujen sijasta.		X
1A.6	Osallistamiselle on ominaista omakohtainen halu osallistua ja vapaaehtoisuus.		X
1A.7	Läntisissä hyvinvointivaltioissa on tapahtunut viime vuosikymmenien aikana ideologista siirtymää, jossa keskeisenä on pidetty sosiaalista hyvinvointia.		X
1A.8	Järjestelmälähtöisesti tehostettu palvelujärjestelmä edistää asiakkaan hyvinvointia ja osallisuutta.		X

Sukunimi

(painokirjaimin)

**Ennakoaineistoon perustuva koe
OSIO 1A**

Etunimet

(painokirjaimin)

Henkilö-
tunnus

pv	kk	v	Tunnus
----	----	---	--------

Onko väittäjä oikein (O) vai väärin (V)? Vastaa merkitsemällä rasti (X) O- tai V-sarakkeeseen.		O	V
1A.9	Ympäristöriskit resonoivat heikosti ihmisten psykologisiin toimintamalleihin.	X	
1A.10	Witkinin mukaan sosiaalityön tekeminen ei ole kannanottamista yhteiskunnan vastuuseen jäsenistään.		X
1A.11	Työtä ohjaavien toimintamallien sekä eettisten ohjeistusten tarkka noudattaminen takaavat työn eettisyyden.		X
1A.12	Arvoihin liittyvään harkintavaltaan kytkeytyy näkemys katutason byrokraatin vapaudesta työskennellä ammattieettisten tavoitteiden mukaisesti.	X	
1A.13	Pohjolan mukaan harkintavalta ja vaatimukset vastikkeellisuudesta kaventavat universalismin eetosta.	X	
1A.14	Katutason työntekijät ovat harkintavaltaa käyttäessään poliittisia toimijoita.	X	
1A.15	Metodologinen nationalismi kyseenalaistaa sosiaalityön kiinnittymisen kansallisvaltioon.		X
1A.16	Ammattieettiset ohjeet eivät vaadi sosiaalityöntekijää tuomaan suuren yleisön tietoon syrjivää politiikkaa, sillä sitä ei pidetä sosiaalityön tehtävänä.		X
1A.17	Pohjolan mukaan hyvinvointiyhteiskunnan yhteisvastuu korostuu valinnanvapauden myötä.		X
1A.18	Planetaariset ongelmat ovat sosiaalityön mission kannalta epärelevanttejä.		X

OSIO 1 B MALLIVASTAUKSET:

Kysymys 1B1. Mitä Satu Ranta-Tyrkkö tarkoittaa käsitteellä korruptoitunut sosioekologinen malli?

Pisteet	Asiat
<p>TALOUSJÄRJESTELMÄN (KAPITALISMI) EKOLOGINEN JA SOSIAALINEN KESTÄMÄTTÄMYYS 1 p</p>	<p>A Kapitalistisen talousjärjestelmän ekologinen ja sosiaalinen kestäättömyys (1 p); vastaus voi koostua myös seuraavista (kukin 0,5 p)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A1 perustuu luonnon halpuuttamiseen (4 cheaps: halpa energia, halvat raaka-aineet, halvat ihmiset, halpa ruoka; ~ kapitalismi maailmanekologiana) - A2 kyvytön ratkomaan aiheuttamaansa osattomuutta ja/tai ympäristöongelmia - A3 (järjestelmään sisältyvä) rakenteellinen vastuuttomuus - A4 markkinatalous imperatiivi, johon kajoaminen tabu
<p>YLIKULUTUS vs. KASVUN RAJAT 2 p</p>	<p>B Onni= kulutus, vaikka kasvun rajat kiistämättömät 1 p + 2 seuraavista (kukin 0,5 p)</p> <ul style="list-style-type: none"> - B1 itsensä toteuttamisen 'vapaus' kulutusvalinnoilla (kouruttavuus) - B2 takertuminen materiaaliseen yltäkylläisyyteen (tässä yhteydessä mahdollisesti mainittu myös vauraiden nurkkakuntaisuus) - B3 piittaamattomuus (aste-eroja) kulutushyödykkeiden ekologisesta ja sosiaalisesta hinnasta – kulutustuotteiden diskursiivisesti näkymättömiin häivytetty alkuperä ja tuotanto-olosuhteet - B4 maailmanloppu elämäntapana
<p>POLITIIKAN ONGELMA 1 p</p>	<p>C Teknokraattinen kestäättömyyden politiikka: ei kykyä/analyysit tilanteen vakavuudesta eivät johda riittävän radikaaleihin muutoksiin politiikassa ja taloudessa (1 p) 0,5 p voi saada:</p> <p>C1 Ympäristöä koskeva päätöksenteko epäpolitisoitu</p> <p>C2 Teknokraattinen/ managerialistinen politiikka, joka yrittää pitää maailmaa ennallaan</p>
<p>SOSIAALITYÖSSÄ (mahdollisuus saada 0,5 p) Artikkelissa ei suoranaisesti tästä korruptoituneen sosioekologisen mallin käsittelyn yhteydessä, mutta artikkelin henki tämä</p>	<p>D malli ei etenkään pidemmän päälle palvele köyhiä ja haavoittuvissa asemissa olevia ja/tai voi romuttaa sosiaalityön ja mitä se käytännössä ja periaatteessa edustaa</p>

Kysymys 1B 2. Kysymys: Sosiaali- ja terveystalveluiden valinnanvapautta korostavassa monituottajamallissa on Anneli Pohjolan mukaan kyse muun muassa siitä, että olemme siirtymässä niin sanottuun ohjausyhteiskuntaan. Mitä Pohjola tällä tarkoittaa ja millaisia kriittisiä näkökulmia hän esittää? (0-4p.)

Siirtyminen ohjausyhteiskuntaan voidaan nähdä osana ideologista muutosta, jossa valta- ja hallinta-asetelmia uudelleen neuvotellaan. Kuluttajakansalaisten valinnanvapautta korostavassa monituottajamallissa ohjausyhteiskunta siirtyy yksilötasolle, jolloin kansalaisista tulee ohjauksen kohteita. Valinnanvapaudella kuorrutettu monituottajamalli on kuitenkin monimutkaisempi sekä palveluketjuja hajottava. Se polarisoi erilaisessa yhteiskunnallisessa asemassa sekä tilanteessa olevia ihmisiä ja riskinä on palvelumarkkinoiden jakautuminen kahteen kerrokseen. Palvelutarjonnassa voi myös olla alueellisia eroja markkinakysynnän kannattavuuden vuoksi. Pohjola kysyykin, lähtekö markkinoilla toteutettu ohjaus asiakkaiden tarpeista ja toteutuuko mallissa yhdenvertaisuus? Vastuu yhdenvertaisuuden toteutumisesta jäänee julkisille toimijoille, joiden tuottamiin palveluihin heikoimmassa elämäntilanteessa olevat ohjautuvat. Kysymys kiinnittyikin tiiviisti universalismin tulevaisuuteen.

Kysymys 1B 3. Kati Närhin, Tuomo Kokkosen ja Aila-Leena Matthiesin artikkelissa käytetään käsitettä **katutason byrokraatti**. Mitä tämä käsite tarkoittaa ja miten sitä artikkelissa määritellään? (0-4 p.)

M. Lipskyn (1980) klassinen käsite tarkoittaa asiakaskontakteissa työskenteleviä työntekijöitä. Heillä on sääntöihin, arvoihin sekä työtehtäviin liittyvää harkintavaltaa. Työntekijöiden on muutettava hyvinvointipoliittiset tavoitteet ja käytössä olevat resurssit käytännön toiminnaksi. Heidän asemaansa voidaan kuvata ristiriitaiseksi, sillä toimintaa määrittelevät lainsäädäntö, organisaation säännöt sekä asiakkaiden yksilölliset tarpeet. He ovat portinvartijoita etuuksien ja palveluiden suhteen sekä puskureita asiakkaan ja byrokratian välissä, ja heidän työnsä määrittää sen, millaiseksi sosiaalipolitiikka käytännössä muodostuu. Katutason byrokraatit soveltavat lakia ja panevat täytäntöön poliittisia päätöksiä ollen myös poliittisia toimijoita. He soveltavat sääntöjä, välillä luovasti ja asiakkaan eduksi järjestelmän resursseja hyödyntäen. Harkintavallan käyttö tekee asiakastyöstä vastuullista ja haastavaa.

ESSEEN KIRJOITTAMINEN MAX. 5 p

..../5		Rakenne: perusrakenne (kappalejaot, punainen lanka), esseen yhtenevyys (ei kahta erillistä tekstiä, vaan yksi kokonaisuus) 0–2 p
		Aiheen hallinta: lähteenä kaikki kolme aineistoa 0–1 p
		Oikeakielisyys ja ymmärrettävyys 0–1 p
		Sisältöä vastaava otsikointi 0–1 p

HELSINGIN SANOMAT, AINEISTON ERITTELY YHT. MAX. 10 p

NIUKKUUDESSA ELÄMISEN YKSILÖTASON SEURAUKSET MAX. 6 p, YS

..../6	YS1	Sosiaaliset suhteet: eristäytyminen, yksinäisyys, verkostojen kutistuminen, kiusaaminen, elämänlaadun haasteet
	YS2	Häpeä: salailu
	YS3	Mieliala: lannistuminen / lamautuminen, itsetuhoisuus, epätoivo, alakuloisuus, viha ja raivo päättäjiä / yhteiskuntaa / elämää kohtaan, itsemurhan suunnittelu, elämänlaatu koetuksella
	YS4	Tulevaisuus / tulevaisuususko: ei kykyä unelmoida / suunnitella tulevaisuutta / uskoa parempaan tulevaisuuteen
	YS5	Fyysinen terveys: terveysvaikutukset, oireet, hoito, kulut (hammashoito, lääkkeet)
	YS6	Sinnittely: keskittyminen selviytymiseen, ei kontrollia omaan elämään, ankara priorisoinnin pakko, rahojen riittämättömyys, systeemi nujertaa, elämänlaadun heikkeneminen
	YS7	Positiiviset seuraukset: pakkoekologisuus, luovuus, arvot, elämänlaatu

NIUKKUUDESSA ELÄMISEN YHTEISKUNNALLISEN TASON SEURAUKSET MAX. 4 p, YK

..../4	YK1	Polarisaatio: eriarvoisuus eri kansalaisryhmien välillä, lapsiperheköyhyys
	YK2	Viha, epäluottamus: poliitikkoja, viranomaisia, toisia kansalaisryhmiä kohtaan.
	YK3	Väkivallan uhka, radikalisoituminen: vihan muuttuminen toiminnaksi, katkeroituminen.
	YK4	Ylisukupolvisuus: riippuvuussuhteet (myös aikuis- ja vanhuusiässä)
	YK5	Hinta yhteiskunnalle: marginalisoitumisen kallis hinta, monien palveluiden tarve ja niiden kalleus, menetetyt verotulot
	YK6	Moniasiakuudet, palveluverkon aukot: niukkuudessa eläminen voi kumuloitua moniongelmaisuuksi ja siten moniasiakkuudeksi, tukien viiveet, turvaverkon aukot.

ARTIKKELIT JA AINEISTO

SOSIAALITYÖNTEKIJÖIDEN MAHDOLLISUUDET TUKEA HEIKOSSA ASEMASSA OLEVIA ASIAKKAITA MAX. 15 p

NÄRHI, KOKKONEN & MATTHIES: Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta... MAX. 5 p, NÄ

..../5	NÄ1 (0–2 p)	HARKINTAVALTA: stt:n ristiriitainen asema, mahdollisuus käyttää harkintavaltaa, kyky ja halu toimia luovasti, stt toimijana miten lait ja hyvinvointipoliittiset tavoitteet viedään käytäntöön, vaativuus ja vastuullisuus, oikeudenmukaisuus (eettiset kysymykset), portinvartijuus ja puskuri. Ulottuvuudet: säännöt, arvot ja työtehtävät.
	NÄ2 (0–2 p)	OSALLISUUS: käsitteen määrittely, vastavuoroisuus, poliittinen tavoite, aktiivisen kansalaisen vaade, kiinnostus asiakkaan elämään, asiakkaan toimijuus, yhteisöllisyyden tukeminen, osallisuuden esteiden poistaminen (rakenteellisia, esim. järjestelmäkeskeisyys ja sen monimutkaisuus, resurssien puute)
	NÄ3 (0–2 p)	RISTIRIITAISUUDET MAHDOLLISUUKSISSA: toimintaa määrittelevä lainsäädäntö & organisaatiolähtöisyys vs. asiakkaiden yksilölliset tarpeet, harkintavallan rajat, 'svejkismi' – luova soveltaminen asiakkaan hyväksi, organisaatio kadottanut yhteyden arkityöhön. Paradoksi: harkintavallan kaventaminen vastoin tavoitteitaan, asiakkaiden osallisuuden turvaamiseksi stt luovittava palvelujärjestelmän ja asiakkaan tilanteen välillä. Profession älykäs elinkykyisyys.

TIITINEN: Sosiaalialan mediavaikuttaminen hiljaisuuden kulttuurin murtajana? MAX. 5 p, TI

TI1 (0–2 p)	RAKENTEELLINEN SOSIAALITYÖ (RAKE): Raken käsite (välitetään asiantuntijatietao rakenteiden kehittämiseksi ja oikeudenmukaisuuden edistämiseksi), sosiaalihuoltolaissa velvoite toteuttaa rakea kaikilla yhteiskunnan tasoilla
TI2 (0–2 p)	MEDIAVAIKUTTAMINEN JA SEN TARVE: Hiljaisuuden kulttuurin murtaminen. Julkiseen keskusteluun osallistuminen, muutostarpeen perustelu, paine muutoksen toteuttamiselle. Tavoitellaan 1) sos. ong. ehkäisemistä ja vastuun osoittamista niiden ratkaisusta 2) asiakkaiden kohtaamien epäoikeudenmukaisuuksien korjaaminen 3) maineen luominen sosiaalipalveluille ja sen asiakkaille.
TI3 (0–2 p)	RAKE + MEDIAVAIKUTTAMISEN TAVOITTEET: vaikuttaminen suureen yleisöön, päätöksentekijöihin, viranomaisiin = muutostyö, yleiseen kulttuuriin ja esim. köyhyydestä tai stt puhumisen tapaan vaikuttaminen.

.../5

NIUKKUUS-AINEISTON JA ARTIKKELIT YHDISTÄVÄ SYNTEESI, MAX. 5 p

Niukkuus ja avun sekä tuen hakemisen haastavuus on poliittinen valinta, mikä voidaan haluttaessa ratkaista.

Jotta niukkuudessa elävien elämänlaatu paranisi, yhteiskunnassa pitäisi esimerkiksi:

- Poistaa toimintakykyä alentavaa niukkuutta.
- Mahdollistaa kansalaisten aktiivisuutta ja tukirakenteita: toimeentulon loukut, tuet ja harkintavallan käyttö palveluiden ja tukien suhteen.
- Vahvistaa yhteisöllisyyttä.

Sosiaalityöntekijät tiedon hallitsijoita sosiaalisista ja rakenteellisista ongelmista.

- Tavoitteeksi purkaa julkishallinnossa laajemminkin vallitsevaa epäkohtiin liittyvää hiljaisuuden kulttuuria.
- Tarttua vaientamiseen ja sananvapauden rajoittamisen ongelmiin (joita ovat mm. organisaatioiden sisäiset asiat, työyhteisön normit, lojaliteettisuhteet).
- Vahvistaa rakenteellista sosiaalityötä ja mahdollisuutta hyödyntää asiakkaiden kokemustietoa (joka vaatii myös tarkkaa eettistä pohdintaa).

Sosiaalityöntekijät kritisoivat järjestelmälähtöistä ihmiskäsitystä ja ymmärrystä osallisuudesta (järjestelmän määrittämät tavat, aikaviiveet, resurssipula).

- Hyvinvointivaltion tuki- ja byrokraatiaviidakossa luoviminen:
  - o vaatii osaamista, aktiivisuutta ja voimavaroja, joita niukkuudessa elävillä ei välttämättä ole, etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa ongelmat ovat kasaantuneet.
- Hybridi asiakkuus
  - o asiakkaan odotetaan mukautuvan viranomaiskäytäntöihin, mutta olevan aktiivisesti vastuuta ottava ja osallistuva.

Vaikuttamistyön painopistettä tulisi siirtää toimenpiteistä ja oireista (yksilökeskeisestä työstä) rakenteellisen työn suuntaan (edellyttää sosiaalityön ammatillisilta luovuutta, joka voi olla uupuneena vaikeaa).

Rakenteellisen sosiaalityön haasteena muun muassa:

- o pelko vihapuheesta
- o liiallisen vastuunottamisen pelko
- o onnistumisten korostaminen saattaa leikata resursseja
- o mediavaikuttamisen esteet eri tasoilla (osaaminen, organisaation ohjeet, työkuulttuuri, hiljaisuuden kulttuuri jne.).

.../5

EKSTRAT

- jokin muu oivaltava tapa tehdä synteesiä tehtävässä mainittujen artikkeleiden sekä kokeessa jaetun aineiston pohjalta, kuten esimerkiksi valtaan ja vallankäytön kysymyksiin keskittyvät huomiot, HS:n artikkeli yhtenä esimerkkinä mediavaikuttamisesta ja siihen liittyvät huomiot jne.